

**Antoine de Saint-Exupéry** s-a născut la 29 iunie 1900, în Lyon. A fost romancier, eseist și reporter francez, aviator căzut pe frontul antifascist. În 1921 intră în aviația franceză și, în 1926, devine pilot de linie al unei companii particulare. Primele sale romane, *Curierul de Sud* (*Courrier sud*, 1929) și *Zbor de noapte* (*Vol de nuit*, distins în 1931 cu Premiul Femina), ilustrează experiența sa de aviator și se remarcă prin descrierea unor situații periculoase (risc de prăbușire, singurătatea la mare înălțime etc.). Operele ulterioare, *Pământ al oamenilor* (*Terre des hommes*, distins în 1939 cu Marele Premiu pentru Roman al Academiei Franceze) și *Pilot de război* (*Pilote de guerre*, 1942), redau filosofia de viață impregnată de umanism a lui Antoine de Saint-Exupéry. La începutul celui de-al Doilea Război Mondial se înrolează în aviația militară franceză și, după armistițiul din 1940, părăsește Franța și se stabilește la New York. În toamna anului 1942, odată cu debucarea trupelor aliate în Africa de Nord, Saint-Exupéry părăsește America și își reia activitatea de pilot de război. După o perioadă de instrucțaj în Statele Unite ale Americii, participă, începând din 1943, la mai multe misiuni în Africa, Sardinia și Corsica. În timpul unui zbor de recunoaștere deasupra Mării Mediterane, la 31 iulie 1944, avionul său este doborât. Povestirea modernă *Micul prinț* (*Le Petit Prince*, 1943) s-a bucurat în epoca de după război de o mare popularitate, fiind una dintre cele mai iubite cărți din toate timpurile, tradusă în 110 limbi. Notițele sale, făcute cu ocazia misiunilor de luptă din timpul războiului, au fost reunite și publicate postum sub titlul *Citadela* (*Citadelle*, 1948).

# ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

## ZBOR DE NOAPTE PILOT DE RĂZBOI PĂMÂNT AL OAMENILOR

Traducere din limba franceză

de Ion Caraion

## CUPRINS

Zbor de noapte.....	5
Pilot de război .....	87
Pământ al oamenilor .....	259

*Domnului Didier Daurat*

## I

Sub avion, dealurile își depăneau deja dârele de umbără în aurul serii. Câmpiiile devineau luminoase, dar de-o lumină fără de saț: pe aceste meleaguri aurul lor nu-și mai sfărșește strălucirea, aşa cum zăpezile iernii nu mai isprăvesc de a scânteia.

Pilotul Fabien, care aducea tocmai din Sudul îndepărtat către Buenos Aires poșta din Patagonia, simțea apropierea serii, tot aşa cum recunoști că un port nu mai e departe, după semnele pe care îi le dău apele: după liniștea aceasta și după ușoarele cute, abia schităte, ale molcomilor nori. Își intra într-un uriaș liman de liniște și de fericire.

Ar fi putut să-și închipui că în această tihnă se plimbă agale aproape ca un păstor. Ciobanii din Patagonia merg domol de la o turmă la alta: el trecea de la un oraș la altul, era un păstor al orășelelor. Cam tot la două ore de drum le întâlnea pe cele care veneau să se adape la malul apelor sau la câmpie să pasă.

Uneori, după o sută de kilometri de stepe mai puții decât marea, ajungea din urmă vreo fermă pierdută, ce părea că duce îndărăt, prin valurile preriilor, povara

– Se vede San Julian; aterizăm peste zece minute.

Radiotelegrafistul de bord transmitea știrea la toate posturile liniei.

Pe două mii cinci sute de kilometri, de la strâmtarea Magellan până la Buenos Aires, se înșirau escale asemănătoare; dar cea de acum se situa pe hotarele nopții, aşa cum, în Africa, ultima aşezare supusă își deschidea brațele spre necunoscut.

Telegrafistul întinse pilotului o notă:

– Sunt atâtea furtuni, încât descărările electrice îmi astupă receptoarele. Rămâneți peste noapte la San Julian?

Fabien zâmbi: cerul era liniștit ca un acvariu, iar toate escalele din fața lor semnalau: „Cer senin, vânt zero“. Îi răspunse:

– Mergem mai departe.

Dar telegrafistul avea impresia că pe undeva ar sălășlui furtuni, asemenea viermilor ce-și fac culcuș în carne unui fruct; și noaptea, deși părea frumoasă, ar putea totuși să fie viermănoasă: nu-i făcea deloc placere să intre în această beznă gata să putrezească.

Coborând spre San Julian cu motorul încetinit, Fabien se simțea obosit. Tot ceea ce face plăcută viața oamenilor creștea acum din ce în ce mai mult spre el: casele lor, măruntele lor cafenele, copacii pe sub care ei se plimbă. Semăna cu un cuceritor care în sea-  
ra biruinței se apărează spre întinsurile imperiului și

descoperă smerita fericire a oamenilor. Fabien simțea nevoie să lase armele jos și să-și dea seama de greutatea apăsătoare a trupului și de durerile-i de săde – poți fi bogat și în poveri – și să fie aici un biet om oarecare, ce privește liniștit pe fereastră la un decor pe veci statornicit. Satul astă minuscul, l-ar fi acceptat; după ce ai ales, te mulțumești cu ce ți-a fost hărăzit de hazard și-ți poți îndrăgi ursita. Căci te mărginește întocmai ca dragostea. Fabien ar fi dorit să trăiască aici oricât de mult, să se împărtășească din partea lui de veșnicie, deoarece se părea că orășelele acelea în care zăbovea doar câte o oră – cu grădinile lor împrejmuite de ziduri vechi, pe care le străbătea – trăiesc veșnic prin aceea că dăinuie în afara lui. Si satul suia acum din ce în ce, deschizându-se înspre el și către echipaj. Si Fabien se gândea la prietenile sale, la fetele tandre, la intimitatea albelor fețe de masă, la tot ceea ce, încetișor, te îmblânzește pe veci. Iar satul fugea la marginea aripilor avionului, dezvăluindu-și taina grădinilor închise, pe care zidurile n-o mai apărau. Dar Fabien, aterizând, înțeles că n-a putut să vadă de fapt nimic altceva decât gesturile domoale ale cătorva oameni pierduți printre pietrele lor. Chiar numai prin această încremenire, satul își apăra taina pasiunilor lui; satul refuza să-și dezvăluie farmecul: ar fi trebuit să renunți la acțiune pentru a-l cuceri.

După trecerea celor zece minute de escală, Fabien trebui să plece din nou.

Își mai întoarse încă o dată privirile spre San Julian: din el nu mai rămăsesese decât un pumn de lumini, apoi

doar o mâna de stele și în cele din urmă se șterse chiar și pulberea ce-l ademenea pentru ultima oară.

„Nu mai văd cadranele: trebuie să aprind.“

Pipăi contactele, dar lămpile roșii din carlingă aruncau pe ace o lumină încă atât de slabă în acea irizare albastră a noptii, încât nu le colora deloc. Își trecu degetele prin față unui bec: și ele abia se colorau puțin:

„Prea devreme.“

Cu toate acestea, noaptea se și înălța ca un fum întunecat, plinind văile, ce nu se mai deosebeau de câmpii. Satele își aprinsese rău luminile, iar constelațiile lor își răspundeau prin noapte. La rândul lui, Fabien răspunde și el satelor, făcând din degete să clipească luminile de poziție. Pământul era parcă tapisat cu chemări luminoase, fiecare casă aprinzându-și steaua ei în noaptea fără de margini, ca pe un far pe care-l îndreptă spre mare. Tot ceea ce adăpostea o viață de om sclipea deja. și Fabien admira cum de data aceasta intrarea în noapte era domoală și frumoasă ca intrarea într-un port.

Își afundă capul în carlingă. Radiumul acelor începea să lucească. Una după alta, pilotul verifică cifrele și fu mulțumit. Își dădea seama că-i solid înșurubat în cer. Pipăi cu degetul o grindă de oțel și simți cum curge viață prin metalul care nu vibra, dar trăia. Cei cinci sute de cai ai motorului iscau în intimitatea materiei un suflu gingaș, care-i preschimba răceala de gheăță într-o moliciune de carne catifelată. O dată mai mult, pilotul nu încerca în zbor nici amețeală, nici beție, ci parcă tainicul zbucium al unui corp viu.

Acum își înjghebase o lume a lui și căuta, dând din coate, să se așeze în ea cât mai în voie.

Ciocăni tabloul de distribuție electrică, pipăi pe rând contactele, se mișcă puțin rezemându-se mai bine și căutând poziția cea mai potrivită pentru a putea simți legănările celor cinci tone de metal, purtate pe umeri de o noapte în mișcare. Apoi bâjbâi, își puse la îndemână lampa portabilă, o scăpă, o regăsi, se asigură că nu mai lunecă, pe urmă o lăsa iar, spre a pipăi fiecare manetă, spre a le nimeri pe nedibuite, ca să-și obișnuiască degetele cu o lume de orb. După aceea, când degetele o cunoșcură bine, își îngădui să aprindă o lampă, să-și împodobească apoi carlinga cu instrumente precise, și urmări numai pe cadrane intrarea în noapte, asemenea unui plonjon. Apoi, deoarece nimic nu se clătina, nu vibra și nici nu tremura, și pentru că giroscopul, altimetru și regimul motorului rămâneau constante, se întinse puțin, își sprijini ceafa de pielea care îmbrăca scaunul și începu acea meditare adâncă a zborului, în care te bucuri de-o nelămurită nădejde.

Și atunci, stând de veghe în miez de noapte, își dădu seama că întunericul scoate în evidență prezența omului: toate acele chemări, acele lumini, acea neliniște. Această simplă stea în beznă: însingurarea unei case. Se stinge una: e o casă ce se închide peste dragoste dintr-însa.

Sau peste plăcileală ei. E o casă ce încetează să-și mai trimită semnalul restului lumii. Acești țărani rezemăți cu coatele pe masă în jurul lămpii lor nici nu știu ce speră: și nu știu nici că dorul lor bate atât de departe

în nesfărșita noapte ce-i cuprinde. Dar Fabien îl desco-  
peră atunci când vine de la o mie de kilometri și simte  
valurile din fundul adâncurilor ridicând și coborând  
avionul ce parcă respiră, după ce-a străbătut zece fur-  
tuni ca pe niște țări bântuite de război, cu luminișuri  
de lună între ele, și atunci când, una după alta, dă – cu  
simțământul biruinței – peste aceste lumini. Oamenii  
ăștia cred că lampa le luminează doar biata lor masă,  
dar, la optzeci de kilometri departe de ei, ești ajuns  
de chemarea luminii lor, ca și cum – dintr-o insulă  
puștie – ei ar legăna-o disperați către largurile mării.

## II

Așadar, cele trei avioane poștale din Patagonia, Chile și Paraguay se întorceau din sud, est și nord spre Buenos Aires. Încărcătura lor era așteptată, pentru că spre miezul nopții să se poată da plecarea avionului către Europa.

Trei piloți, fiecare îndărătul unui înveliș de metal greu cât un șlep, pierduți în noapte, se gândeau la zborul lor și vor coborî agale din cerul de furtună sau de liniște al lor către marele oraș, asemenea unor țărani ciudați ce se lasă la vale din munții lor.

Rivière, responsabilul întregii retele, se plimba de-a lungul și de-a latul terenului de aterizare din Buenos Aires. Era tacut deoarece, până la sosirea celor trei avioane, pentru el ziua mai râmânea încă plină de temeri. Minut de minut și pe măsură ce-i soseau telegramele,

Rivière simțea că smulge ceva din ghearele sorții, că reduce procentul de necunoscut și că-și trage echipajele afară din noapte, către mal.

Un lucrător îl opri spre a-i transmite un mesaj al postului de radio:

– Curierul din Chile transmite că zărește luminile din Buenos Aires.

– Bine.

În curând, Rivière va auzi avionul: iată dar că noaptea îi preda unul, aşa cum marea, plină de flux, de reflux și de necunoscut, aduce pe plajă comoara pe care a legănat-o atâtă vreme pe apele ei. Si mai târziu o să le primească, din parte-i, și pe celealte două.

Atunci abia se va încheia ziua. Atunci echipajele obosite se vor duce la culcare și vor fi înlocuite de echipele odihnite. Dar el, Rivière, nici atunci nu va avea liniște. La rândul său, curierul pentru Europa îl va umple de neliniști. Si aşa o să fie într-una. Întotdeauna. Pentru prima oară, acest vechi luptător se mira că simte oboseala. Sosirea avioanelor nu va fi niciodată una din acele victorii care pun capăt unui război și deschid porțile spre o epocă de pace fericită. Pentru el nu va exista niciodată decât un pas făcut, care precede mii și mii de alți pași asemănători. Lui Rivière i se părea că ridică, de multă vreme, cu brațele mereu încordate, o greutate foarte mare: un efort fără repaos și fără de speranță. „Îmbătrânesc...“ Ar îmbătrâni dacă nu și-ar mai găsi hrană în însăși activitatea lui. Se pomeni mirându-se că se gândește la probleme pe care nu și le pusese niciodată până atunci. Si cu toate acestea, venea spre el, cu un murmur melancolic, întregul noian-

de gingeșii date mereu la o parte: un adevărat ocean pierdut. „Totul e, deci, aşa de aproape?...“ Își dădu seama că împinsese pas cu pas către bătrânețe, adică pentru „atunci când o să aibă timp“, tot ceea ce îndulcește viața omului. Ca și când am putea, într-adevăr, să avem timp într-o zi, cândva, ca și când am putea totuși realiza, la capătul acestei vieți, acea nespusă pace pe care ne-o construiește închipuirea. Dar nu există pace. Și poate că nu există nici o victorie. Nu există o sosire definitivă a tuturor avioanelor.

Rivière se opri în fața lui Leroux, un bătrân contramaistru care lucra. Leroux muncea și el, de patruzeci de ani. Și munca îi acapara toate forțele. Când Leroux se întorcea acasă, către zece seara ori către miezul nopții, nu i se oferea o altă lume, nu era pentru el o evadare. Rivière îi surâse omului acesta, care-și ridică față gravă și-i spuse, arătându-i un ax învinețit:

– S-a ținut tare, dar l-am învins.

Rivière se aplecă deasupra axului. Era din nou furat de meserie.

– Va trebui să spui la ateliere să ajusteze mai liber piesele astea.

Pipăi cu degetul urmele gripajului, apoi se uită iar la Leroux. Și pe buze îi veni o întrebare ciudată, față de zbârciturile acestea severe. Din care pricină și zâmbi:

– Leroux, te-ai ținut mult de dragoste în viață?

– Oh! dragostea, știți, domnule director...

– Ești tot ca mine, n-ai avut vreme niciodată.

– Nu cine știe ce...

Rivière ascultă tonul vocii, pentru a-și da seama dacă răspunsul era amar: dar nu era amar. Față de

viața lui trecută, omul încerca o mulțumire liniștită, asemenea tâmplarului ce termină de lustruit o scândură frumoasă: „Iată. S-a făcut!“

„Iată“, gândi Rivière, „viața mea e făcută.“

Goni toate gândurile triste care-i veneau din pricina oboselii și se îndreptă spre hangar, căci se auzea duduiful avionului de Chile.

### III

Sunetul aceluia motor îndepărtat se făcea din ce în ce mai puternic. Creștea. Se aprinseră focurile. Lămpile roșii ale balizajului schițărau un hangar, stâlpii de telegraf și o bucată pătrată de teren. Se pregătea o sărbătoare.

– Iată-l!

Avionul aluneca deja prin fâșia de lumină a farurilor. Atât de strălucitor încât părea nou. Dar când a oprit în sfârșit în fața hangarului, în timp ce mecanicii și lucrătorii se grăbeau să descarce poșta, pilotul Pellerin nu schiță nici o mișcare.

– Ce e? De ce nu cobori?

Prins de cine știe ce tainică treabă, pilotul nu binevoi să răspundă. Pesemne că mai asculta încă întreg zgomotul zborului scurgându-se prin el. Dădea încet din cap și, aplecat înainte, meșterea nu se știe ce. În fine, se întoarse spre șefii și camarazii lui și-i privi grav, de parcă ar fi fost proprietatea lui. Părea că-i numără, că-i măsoară și că-i cântărește, și gândeau că

i-a căstigat pe drept, precum și hangarul acela pavoazat parcă de sărbătoare, și cimentul ăla solid și, mai departe, întreg acel oraș cu viața, femeile și căldura lui. Ținea toată acea mulțime de oameni în căușul mâinilor sale cuprinzătoare, ca pe niște supuși, de vreme ce putea să-i pipăie, să-i asculte, să-i înjure. Și mai întâi chiar s-a gândit să-i înjure, că stăteau acolo liniștiți, siguri de viața lor și admirând luna; dar în cele din urmă fu îngăduitor:

– ... Să dați de băut.

Și coborî.

Încercă după aceea să-și povestească drumul:

– De-ați și voi...

Sezisând pesemne că a spus destul, începu să-și scoată haina de piele.

Dar se întristă apoi, în timp ce mașina îl ducea spre Buenos Aires, în tovărășia unui inspector ursuz și a unui Rivière tacut: desigur că e grozav să scapi teafăr și, cu picioarele înfipite în pământ, să dai drumul din rărunchi la niște strașnice înjurături. Ce semeață bucurie! Da, dar după asta, atunci când îți aduci aminte, începe să te cuprindă îndoiala de nu știi ce.

Lupta cu ciclonul – asta, cel puțin, e ceva adevărat, e cinstit. Nu însă tot aşa e și cu aspectul lucrurilor ori cu înfâțișarea pe care ele o capătă atunci când se cred sigure. Și gândi:

„E la fel cu o revoltă: fețe care abia pălesc, dar se schimbă atât de mult!”

Încercă să-și aducă aminte.

Trecea agale Cordilierii Anzilor. Zăpezile iernii covârșeau munții cu pacea lor desăvârșită. Zăpezile iernii coborâseră pacea în această masă de piatră, aşa cum veacurile o strecoară înlăuntrul moartelor castele. Pe o întindere de două sute de kilometri, nici un om, nici un suflu de viață, nici o strădanie. În schimb, muchii de stâncă verticale, pe care aproape că le atingi când zbori la șase mii de metri înălțime, perdele drepte de piatră, o colosală încremenire.

Era prin preajma vârfului Tupungato...

Se gândi mai bine. Da, chiar acolo a fost martor la o minune.

Pentru că la început nu văzuse nimic, dar s-a simțit pur și simplu stincherit, aidoma cuiva care se crede singur și care deodată nu mai e singur, ba pe care cineva îl privește. Și-a dat seama prea târziu însă și fără să înțeleagă prea bine cum, că e înconjurat de urgie. Iaca-așa. Dar dincotro venea această urgie?

Cum de-a ghicit că se prelingenă de prin pietre, din zăpadă? Pentru că nimic nu părea să vină către el, nici o sumbră furtună nu se arăta la orizont. Și totuși, o lume abia imperceptibilă altfel se isca acum, pe loc, din cealaltă. Pellerin privea cu o inexplicabilă strângere de inimă la toate acele nevinovate piscuri, la toate acele muchii, la toate acele creste de zăpadă, parcă doar cu ceva mai cenușii, dar care începeau să se însuflețească – asemenea unui norod.

Deși n-avea nevoie să facă un efort, strânse mâinile pe comenzi. Se pregătea parcă ceva de care el nu-și dădea seama. Și își încordă mușchii toti, ca o fiară